

Yksityisoikeus- ja oikeudenhoito-osasto
Lainsäädäntöneuvos Marja Luukkonen Yli-Rahnasto

Muistio
27.4.2026

Eduskunnan ympäristövaliokunnalle

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kuluttajansuojalain, jätelain ja kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annetun lain muuttamisesta (HE 47/2026 vp)

1 Esityksen tavoite ja pääasiallinen sisältö

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi kuluttajansuojalakia, jätelakia ja kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annettua lakia. Muutoksilla pantaisiin täytäntöön kuluttajien vaikutusmahdollisuuksien lisäämistä vihreässä siirtymässä koskeva direktiivi eli niin sanottu **vihreän siirtymän kuluttajansuojadirektiivi** sekä tavaroiden korjaamista edistäviä yhteisiä sääntöjä koskeva direktiivi eli niin sanottu **tavaroiden korjaamisdirektiivi**.

Vihreän siirtymän kuluttajansuojadirektiivin täytäntöön panemiseksi ehdotetaan kuluttajansuojalakiin erinäisiä muutoksia ja täydennyksiä, jotka koskevat markkinoinnissa annettavia tietoja sekä elinkeinonharjoittajan tiedonantovelvollisuutta ennen sopimuksen tekemistä. Muutoksilla pyritään yhtäältä lisäämään kuluttajien tietämystä hyödykkeiden ympäristövaikutuksista ja toisaalta puuttumaan totuudenvastaisten tai harhaanjohtavien ympäristöväittämien esittämiseen. Sääntelyn noudattamisen varmistamiseksi muutoksia ehdotetaan myös kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annetun lain seuraamusmaksuja koskeviin säännöksiin. Vihreän siirtymän kuluttajansuojadirektiivi edellyttää muutoksia myös kuluttajien kannalta sopimattomasta menettelystä markkinoinnissa ja asiakassuhteissa annettuun valtioneuvoston asetukseen, jonka luonnos on hallituksen esityksen liitteenä.

Tavaroiden korjaamisdirektiivin täytäntöön panemiseksi ehdotetaan, että määrättyjen tavaroiden valmistajille asetettaisiin velvollisuus tarjota kuluttajille korjauspalveluita tietyssä laajuudessa silloinkin, kun kyse ei ole myyjän tai valmistajan vastuulla olevasta tavaravikaantumisesta. Lisäksi esitetään täsmennyksiä virheen oikaisua tavarankaupassa koskeviin säännöksiin. Uutta olisi myös sääntely eurooppalaisesta korjaustietolomakkeesta, jota tavaroiden korjaajat voisivat halutessaan käyttää. Jätelakiin lisättäisiin varaosien ja työkalujen tarjoamiseen liittyviä säännöksiä sekä säännöksiä tavaroiden korjaamisen estävistä kielletyistä sopimusehdoista ja käytännöistä. Näitä säännöksiä sovellettaisiin myös elinkeinonharjoittajien välisessä suhteessa.

Postiosoite
Postadress

Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Valtioneuvosto
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress

Meritullinkatu 10
00170 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon

0295 16001
Internat.
+358 295 16001

Faksi
Fax

09 160 67730
Internat.
+358 9 160 67730

S-posti, internet
E-post, internet

kirjaamo.om@gov.fi
www.oikeusministerio.fi
www.justitieministeriet.fi

2 Kestävyyserkintää ja sertifiointijärjestelmää koskeva sääntely

Vihreän siirtymän kuluttajansuojadirektiivissä säädetään **kestävyyserkinnästä**. Kestävyyserkinnällä tarkoitetaan vapaaehtoista kulutushyödykkeen, prosessin tai yrityksen ympäristöominaisuuksia tai yhteiskunnallisia ominaisuuksia koskevaa merkintää. Merkinnän tarkoituksena on edistää kulutushyödykkeen myyntiä se muista kulutushyödykkeistä, prosesseista tai yrityksistä. Vastaisuudessa kiellettyä on sellaisen kestävyyserkinnän esittäminen, joka ei perustu sertifiointijärjestelmään tai jota viranomaiset eivät ole vahvistaneet.

Kestävyyserkinnän määritelmä ei kata merkintöjä, joiden esittäminen on pakollista kansallisen tai unionin lainsäädännön nojalla. Jotta kestävyyserkintä kuuluisi määritelmän piiriin, sen tulee koskea ympäristöominaisuuksia tai yhteiskunnallisia ominaisuuksia taikka molempia samanaikaisesti. Yhteiskunnallisilla ominaisuuksilla viitataan esimerkiksi työolojen laatuun ja oikeudenmukaisuuteen sekä eettisiin sitoumuksiin, kuten eläinten hyvinvoinnin huomioimiseen.

Esimerkkejä viranomaisten vahvistamista kestävyyserkinnöistä ovat Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 1221/2009 (EMAS-järjestelmä) tai (EY) N:o 66/2010 (EU-ympäristömerkki) vaatimusten noudattamisen johdosta myönnettävät logot.

Direktiivissä säädetään **sertifiointijärjestelmästä**, jolla tarkoitetaan sellaista kolmannen osapuolen varmennusjärjestelmää, jolla todistetaan, että kulutushyödyke, prosessi tai yritys täyttää tietyn kestävyyserkinnän käytölle asetetut, julkisesti saatavilla olevat vaatimukset. Sertifiointijärjestelmän ehtojen on lisäksi oltava läpinäkyviä, oikeudenmukaisia ja syrjimättömiä, ja järjestelmän on oltava kaikkien niiden elinkeinonharjoittajien käytettävissä, jotka kykenevät noudattamaan sitä koskevia vaatimuksia. Edelleen kestävyyserkinnän käytölle asetettujen vaatimusten laatijan (*sertifiointijärjestelmän omistaja*) on kuultava vaatimuksia laatiessaan asiantuntijoita ja sidosryhmiä, ja järjestelmän ehtoissa on määrättävä menettelystä, mukaan lukien kestävyyserkinnän peruuttamisesta tai sen käytön keskeyttämisestä, jos elinkeinonharjoittaja ei noudata kestävyyserkinnän käytölle asetettuja vaatimuksia.

Kestävyyserkinnän käytölle asetettujen vaatimusten noudattamista valvoo sertifiointijärjestelmän omistajaan nähden ulkopuolinen taho, jonka pätevyys sekä riippumattomuus niin järjestelmän omistajasta kuin merkintää käyttävästä elinkeinonharjoittajasta perustuvat kansallisiin, kansainvälisiin tai Euroopan unionin standardeihin ja menettelyihin. Direktiivin johdanto-osan mukaan näillä tarkoitettiin esimerkiksi akkreditoinnin vaatimusten vahvistamisesta ja asetuksen (ETY) N:o 339/93 kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 765/2008 säädettyä mekanismia sekä esimerkiksi kansainvälistä ISO-standardia 17065 vaatimusten mukaisuuden arvioinnista – vaatimuksista tuotteita, prosesseja ja palveluita sertifioiville elimille.

Kestävyyserkintää ja sertifiointijärjestelmää koskevat säännökset on tarkoitus panna täytäntöön sisällyttämällä ne kuluttajien kannalta sopimattomasta menettelystä markkinoinnissa ja asiakassuhteissa annettuun valtioneuvoston asetukseen. Asetusluonnos on hallituksen esityksen liitteenä.

3 Kestävyyserkintää ja sertifiointijärjestelmää koskevan sääntelyn vaikutukset

Kestävyyserkintää koskevat vaatimukset muuttavat merkittävästi ympäristö- ja yhteiskuntamerkkien nykyistä käyttöä. Erilaisia ympäristö- ja kestävyyserkkeitä arvioidaan Suomessa olevan runsaasti käytössä kaikilla toimialoilla. Tarkempia arvioita on saatu elintarvikealan yrityksiltä, joita on Suomessa kaikkiaan noin 1 800. Saatujen arvioiden mukaan mainitun alan yrityksillä on pakkauksissaan käytössä paljon sellaisiakin kestävyyserkintöjä, jotka eivät ole ulkopuolisen tahon sertifioimia. Koska kyseisen alan yritysten tuotevalikoima on tyypillisesti laaja, voi esimerkiksi omasta ilmasto-ohjelmasta tai raaka-aineiden vastuullisuudesta kertovia merkintöjä olla yhdellä yrityksellä jopa sadoissa eri pakkauksissa. Kauppojen valikoimissa voi olla jopa 5 000–40 000 tuotetta.

Viralliset tunnistetut EN-ISO 14024 -standardin mukaiset ympäristömerkkijärjestelmät Pohjoismainen ympäristömerkki eli Joutsenmerkki sekä EU-ympäristömerkki ovat Suomessakin laajalti käytössä jo nyt. Näiden merkkien perusteella voidaan vastaisuudessa osoittaa tuotteiden tai palveluiden erinomaista ympäristönsuojelullista tasoa ja tämän perusteella esittää yleisiä ympäristöväittämiä.

Erityisesti kestävyysmerkintää sekä ympäristöväittämiä koskeva uusi sääntely tulee aiheuttamaan elinkeinonharjoittajille joka tapauksessa valikoiman läpikäyntiä, uusien ohjeistusten laatimista ja mahdollisesti tuotteiden poistamista, mikä vaatii merkittäviä resursseja ja voi aiheuttaa myös hävikkiä.

Yksi vaihtoehto on luoda kestävyysmerkinnäksi katsottavalle merkille standardin mukainen sertifiointijärjestelmä. Tällöin yrityksen on investoitava riippumattoman auditointiprosessin luomiseen tai liitettävä olemassa olevaan sertifiointijärjestelmään. Vaikka sääntely voi osaltaan merkitä kasvupotentiaalia sertifiointeja tarjoaville toimijoille, sertifiointi aiheuttaa elinkeinonharjoittajalle välittömiä kustannuksia, kuten auditointimaksuja ja mahdollisia lisenssimaksuja merkin käytöstä, sekä välillisiä kuluja organisaation sisäisistä prosessimuutoksista. Uudet vaatimukset voivat aiheuttaa painetta lisenssimaksujen korottamiseen. Tämä puolestaan aiheuttaisi lisäkustannuksia merkkien käyttäjille. Pienten toimijoiden kannalta tämä voi joissakin tapauksissa merkitä sitä, etteivät ne voi lainkaan käyttää sertifioituja merkintöjä. On jopa mahdollista, että kestävyysmerkintää koskevat vaatimukset johtavat siihen, että mikroyritykset tai pienyritykset luopuvat kokonaan tällaisten merkintöjen käytöstä, jos ne eivät vastaa direktiivin vaatimuksia. Pienillä yrityksillä on todennäköisesti heikommat mahdollisuudet muuttaa tavaroidensa tai palveluidensa kestävyysmerkintöjä sellaisiksi, että ne perustuvat sertifiointijärjestelmään tai ovat viranomaisen vahvistamia.

Suomessa on toisaalta paljon yrityksiä, jotka jo nykyisin käyttävät sertifioituja kestävyysmerkintöjä ja jotka ovat muutoinkin merkittävästi panostaneet ympäristönsuojelullisten näkökohtien edistämiseen liiketoiminnassaan. Tällaisille yrityksille uuden lainsäädännön noudattamisesta aiheutuvat kustannukset ovat luonnollisesti pienempiä kuin sellaisille yrityksille, jotka eivät ole käyttäneet sertifioituja merkintöjä tai jotka ovat käyttäneet ympäristöväittämiä markkinoinnissaan yksinomaan myynninedistämistarkoituksessa ilman merkittäviä tosiasiallisia toimia kestävä kehityksen edistämiseksi. Pidemmällä aikavälillä arvioidaankin, että ympäristöväittämien esittämistä ja kestävyysmerkintöjä koskevat vaatimukset saattavat ainakin samansuuruiset elinkeinonharjoittajat keskenään tasapuolisempaan kilpailuasemaan. Sen sijaan pienempien elinkeinonharjoittajien mahdollisuus kilpailla kestävyysmerkinnöillä voi heikentyä suurempiin toimijoihin nähden, kun otetaan huomioon edellä todettu siitä, että kasvavat kustannukset voivat estää sertifiointien merkintöjen käytön. On mahdollista, että pienten toimijoiden pääsy markkinoille vaikeutuu sellaisilla aloilla, joilla kestävyysmerkintöjen käyttö on olennaista markkinoinnissa ja yrityksen toiminnassa.

Esitetyt muutokset parantavat kuluttajien asemaa. Kuluttajien voidaan olettaa jatkossa saavan totuudenmukaisempaa ja avoimempaa tietoa kulutushyödykkeiden ympäristö- ja yhteiskunta vaikutuksista. Kuluttajat voivat näin tehdä kulutuspäätöksiä entistä tietoisempina.

4 Esityksen valmistelu

Esitys on valmisteltu työryhmässä, jonka laatima mietintö julkaistiin 21.10.2025 (Oikeusministeriön julkaisuja, Mietintöjä ja lausuntoja 2025:48). Työryhmän mietintö oli lausunnoilla 2.12.2025 asti. Mietinnöstä annettiin 53 lausuntoa. Lausunnoista on laadittu oikeusministeriössä tiivistelmä. Lausunnot ja lausuntotiivistelmä ovat luettavissa esityksen hankesivustolla (<https://oikeusministerio.fi/hanke?tunnus=OM033:00/2024>). Lausuntokierroksen jälkeen esitystä on jatkovalmisteltu ministeriössä. Esitysluonnos on ollut lisäksi lainsäädännön arviointineuvoston arvioitavana.

5 Voimaantulo

Vihreän siirtymän kuluttajansuojadirektiivin täytäntöön panemiseksi annettavia säännöksiä on sovellettava 27.9.2026 lukien. Tavaroiden korjaamisdirektiivin täytäntöön panemiseksi annettavia säännöksiä on sovellettava 31.7.2026 lukien. Kuluttajansuojalain 5 ja 8 luvun säännökset, jätelain säännökset sekä kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annetun lain 2 §:n 3 momentin 3 ja 4 kohta sekä 3 §:n 1 momentti, eli tavaroiden korjaamisdirektiivin täytäntöönpanoon liittyvät säännökset, tulisivat voimaan 31.7.2026, kun taas kuluttajansuojalain 2 ja 6 luvun säännökset sekä kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annetun lain 13 §:n 1 momentin 1 kohta ja 16 §:n 1 momentin 1 kohta, eli vihreän siirtymän kuluttajansuojadirektiivin täytäntöönpanoon liittyvät säännökset, tulisivat voimaan 27.9.2026

Valtioneuvoston asetusluonnoksesta ilmenevin tavoin tarkoituksena on, että asetuksen kohtia, jotka koskevat kestävyysmerkintää ja ympäristöväittämiä, ryhdyttäisiin soveltamaan vasta puolen vuoden siirtymäajan jälkeen markkinointiin, joka sisältyy ennen asetuksen voimaantuloa markkinoille saatettuun hyödykkeeseen tai sen pakkaukseen. Asetusluonnoksen voimaantulosäännöksen mukaan asetuksen 2 §:n 4, 29 ja 30 kohtaa sovellettaisiin vasta 27.3.2027 lukien markkinointiin, joka sisältyy ennen asetuksen voimaantuloa markkinoille saatettuun hyödykkeeseen tai sen pakkaukseen.